

Embedding và dữ liệu chuỗi

☑ Trắc nghiệm 34 ☑ Thực hành 2 ⬇ PDF bài

Các câu có độ dài khác nhau, trong khi tensor cần mọi dòng dài bằng nhau. Cách thường dùng là thêm token PAD vào cuối câu ngắn cho đủ độ dài, rồi dùng mask để model bỏ qua các vị trí PAD. Bài này học embedding (biến mỗi từ thành một vector), padding, mask, pooling (gộp các vector của câu thành một vector) và RNN, mạng đọc chuỗi lần lượt từng từ. Điều cần kiểm nhất: thêm PAD không được làm đổi kết quả của câu.

MỤC TIÊU

- Dùng embedding để biến token thành vector.
- Dùng padding và mask cho các câu dài ngắn khác nhau.
- Tính mean pooling bỏ qua PAD; lấy đúng trạng thái RNN khi có PAD.
- Biết vì sao RNN khó học chuỗi dài và LSTM sửa thế nào.

ID là địa chỉ, không phải độ lớn

Giả sử mã “đồ_thị” là 2 và “dp” là 3. Không có nghĩa dp lớn hơn đồ thị một đơn vị về kiến thức. Đưa ID thẳng vào lớp linear như một số thực sẽ tạo một quan hệ số không có cơ sở. Embedding dùng ID làm địa chỉ hàng trong bảng E shape (V, d) , với V là số token trong vocabulary, d là số thành phần vector.

One-hot $\mathbf{u}_k$ (số 1 ở vị trí k , còn lại 0) nhân bảng cũng chọn đúng hàng k : $\mathbf{u}_k^\top E = E_k$. Lookup trực tiếp cho cùng kết quả mà không phải tạo one-hot rộng V cột.

Các hàng của embedding là tham số; gradient từ loss sửa các hàng đã được dùng. Khi khởi tạo ngẫu nhiên, vector chưa có nghĩa ngôn ngữ. Ý nghĩa đến từ mục tiêu học trên dữ liệu (mục backprop dưới đây) hoặc từ một bảng pretrained đã học sẵn.

Ta quy ước PAD=0, UNK=1, đồ_thị=2, dp=3, toán=4. UNK là token thật để biểu diễn token chưa biết; PAD là phần điền cho bảng. Hai vai trò cần hai ID khác nhau. Vocabulary và

mapping phải lưu cùng checkpoint: fit vocabulary trên train, token mới gặp ở test ánh xạ về UNK (hoặc do tokenizer đã có xử lý).

Bảng có $V \cdot d$ tham số: `nn.Embedding(30000, 768)` có 23 040 000. Vocabulary lớn hơn thì chuỗi ngắn đi nhưng bảng embedding và lớp ra cũng to theo. Thêm token mới vào tokenizer thì bảng phải thêm hàng tương ứng, với Hugging Face là `model.resize_token_embeddings(len(tokenizer))`; quên bước này thì ID mới vượt khỏi bảng.

HỎI NHANH

Một bạn đưa thẳng cột ID, với `đồ_thị = 2`, `dp = 3`, `toán = 4`, vào `nn.Linear(1, 8)` như một feature số. Câu nào đúng?

- A Linear tự học một vector riêng cho từng ID, giống Embedding
- B Đầu ra là hàm tuyến tính của ID, nên đánh số lại là đổi model
- C Chuẩn hóa ID bằng mean và std trước thì thành lookup đúng nghĩa
- D Không sao, nếu ID được gán theo thứ tự tần suất xuất hiện

HỎI NHANH

Vocabulary có 50 000 token, embedding rộng 300, batch token ID có shape (32, 128). Nếu tạo one-hot float32 rồi nhân với bảng thay cho lookup, riêng tensor one-hot chiếm khoảng bao nhiêu?

- A Khoảng 4.9 MB, bằng đầu ra lookup (32, 128, 300)
- B Khoảng 60 MB, bằng bảng embedding (50000, 300)
- C Khoảng 819 MB, so với 4.9 MB của đầu ra lookup
- D Khoảng 16 KB, vì one-hot chỉ lưu một số 1 cho mỗi token

Padding tạo bảng, mask giữ ý nghĩa

Trong CP, thường lưu độ dài bên cạnh mảng chứa dữ. Mask cũng là thông tin ấy nhưng biểu diễn theo từng ô. `pad_sequence` tạo độ dài bằng chuỗi dài nhất trong batch, không nhất thiết độ dài toàn dataset. Nếu giới hạn độ dài bằng truncation, ta đang bỏ thông tin thật và phải chọn giới hạn theo bài toán.

Python

```
import torch
from torch import nn
from torch.nn.utils.rnn import pad_sequence

torch.set_num_threads(1)
torch.manual_seed(37)
PAD, UNK = 0, 1
sequences = [torch.tensor([2, 3]), torch.tensor([3]), torch.tensor([4, 2, 3])]
ids = pad_sequence(sequences, batch_first=True, padding_value=PAD)
valid_mask = ids.ne(PAD)
print(ids.tolist())
print(valid_mask.int().tolist())
print('lengths:', valid_mask.sum(dim=1).tolist())
```

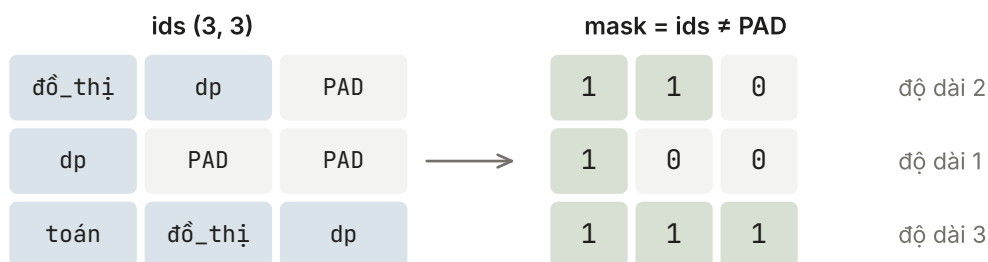
KẾT QUẢ

```
[[2, 3, 0], [3, 0, 0], [4, 2, 3]]
[[1, 1, 0], [1, 0, 0], [1, 1, 1]]
lengths: [2, 1, 3]
```

Đọc độ dài 2, 1, 3; chiều bảng là (3, 3) vì có ba mẫu và chuỗi dài nhất có ba token.

Tokenizer chi tiết ở chương 6; bài này bắt đầu khi đã có token ID. Index embedding phải là số nguyên trong $[0, V)$, không được chuẩn hóa ID bằng mean/std như feature liên tục.

Với tokenizer của Hugging Face, `padding=True` đệm tới chuỗi dài nhất của batch, còn `truncation=True`, `max_length=8` cắt trước những chuỗi dài hơn 8: hai câu 5 và 11 token đều thành 8.

bảng rộng bằng câu dài nhất trong batch; ô xám là PAD

Pad ba câu thành bảng (3, 3); tổng mỗi hàng của mask là độ dài câu.

HỎI NHANH

Một batch gồm ba câu dài 5, 12 và 7 token. Câu dài nhất của cả dataset có 200 token. `pad_sequence(..., batch_first=True)` cho ra tensor shape gì, và có bao nhiêu ô PAD?

A (3, 12), 12 ô PAD

B (12, 3), 12 ô PAD

C (3, 12), không lưu ô PAD nào

D (3, 200), 576 ô PAD

Một bảng embedding đặt tay để nhìn phép tính

Để mọi phép tính đọc được bằng mắt, ta đặt tay các vector hai chiều: đồ_thị [2, 0], dp [0, 4], toán [2, 2], UNK [1, 1], PAD [0, 0]. Trong model thật, các hàng này là tham số học từ dữ liệu. `padding_idx=0` làm hai việc: khởi tạo hàng PAD bằng 0 và chặn gradient đi vào hàng ấy. Nhưng nó không giữ hàng PAD bằng 0 mãi: `copy_` dưới đây, hay nạp một checkpoint, ghi đè cả hàng 0 bằng đúng giá trị được nạp, nên sau khi nạp cần tự kiểm hàng PAD.

Python

```

table = torch.tensor([[0., 0.], [1., 1.], [2., 0.], [0., 4.], [2., 2.]])
embedding = nn.Embedding(5, 2, padding_idx=PAD)
with torch.no_grad():
    embedding.weight.copy_(table)
vectors = embedding(ids)
print('shapes:', tuple(ids.shape), tuple(embedding.weight.shape), tuple(vectors.shape))
print(vectors[0].tolist())

```

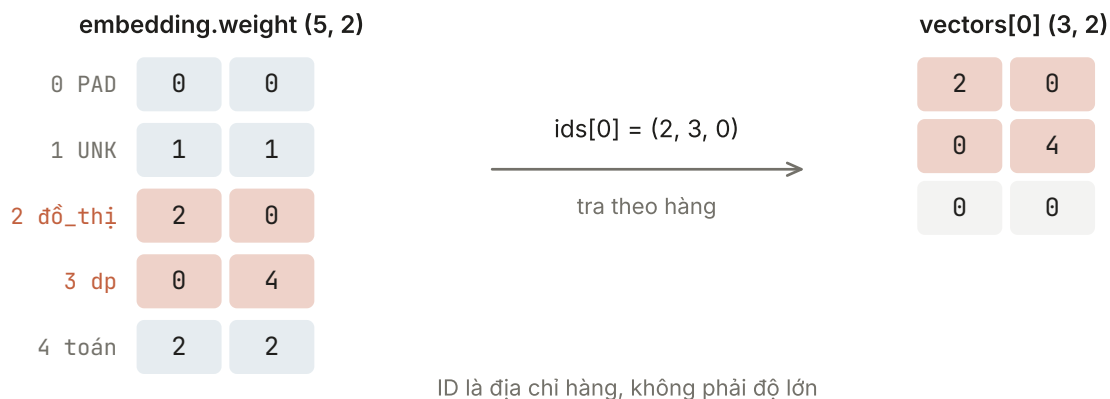
KẾT QUẢ

```

shapes: (3, 3) (5, 2) (3, 3, 2)
[[2.0, 0.0], [0.0, 4.0], [0.0, 0.0]]

```

`ids (B,L)` tra mỗi ô ra d số nên `vectors` là (B,L,d) , ở đây $(3,3,2)$. Câu đầu gồm hai token và PAD; hàng cuối vector 0 vẫn là một ô trong tensor. Nếu gọi mean theo toàn chiều L , phép chia sẽ tính cả ô đó vào mẫu số. Đó là lỗi dù PAD vector đã bằng 0.

ID là địa chỉ hàng, không phải độ lớn

Mỗi token ID tra ra một hàng của bảng embedding.

Đại lượng	Shape	Ý nghĩa
<code>ids</code>	(B,L) long	ID từng token
<code>embedding.weight</code>	(V,d) float	Bảng tham số
<code>vectors</code>	(B,L,d) float	Vector từng token
<code>valid_mask</code>	(B,L) bool	True là token thật trong code bài này
<code>pooled</code>	(B,d) float	Một vector cho mỗi chuỗi

HỎI NHANH

Input ID có shape (8, 12), embedding rộng 16. Đầu ra có shape gì?

A (8, 16)

B (12, 16)

C (8, 16, 12)

D (8, 12, 16)

HỎI NHANH

Tạo `nn.Embedding(5, 2, padding_idx=0)`, rồi nạp một checkpoint có hàng 0 bằng `[0.3, -0.1]`. Lookup một ô PAD trả về gì, và masked mean của bài còn đúng không?

A `[0, 0]`, masked mean vẫn đúng

B `[0, 0]`, masked mean sai theo

C `[0.3, -0.1]`, masked mean vẫn đúng

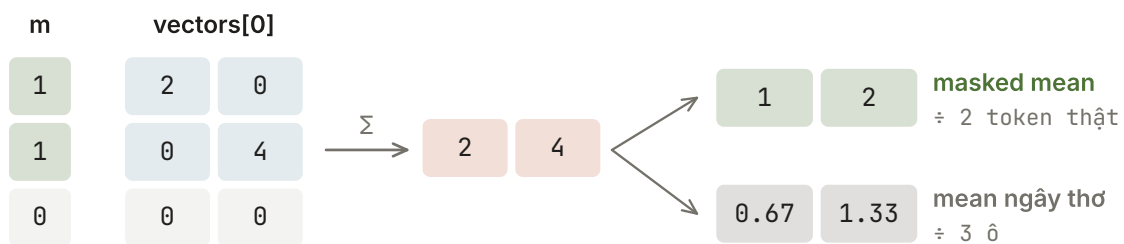
D `[0.3, -0.1]`, masked mean sai theo

Masked mean giống đếm phần tử hợp lệ

Muốn một vector cho cả chuỗi, cách baseline là trung bình các token thật. Gọi $m_{i,t}$ bằng 1 ở token hợp lệ, 0 ở PAD, ta có

$$\mathbf{s}_i = \frac{\sum_{t=1}^L m_{i,t} \mathbf{e}_{i,t}}{\sum_{t=1}^L m_{i,t}}.$$

Tử số là tổng vector; mẫu số là số token thật. Mask (B,L) cần thêm chiều cuối thành (B,L,1) để nhân với vectors (B,L,d). Tổng theo dim=1 gộp độ dài, giữ batch và đặc trưng. Kết quả giống xử lý truy vấn tổng rồi chia số phần tử trong CP: mẫu số sai thì tổng đúng vẫn cho đáp án sai.

Chia cho 2 token thật ra (1, 2); chia cho cả 3 ô ra (0.67, 1.33).

Python

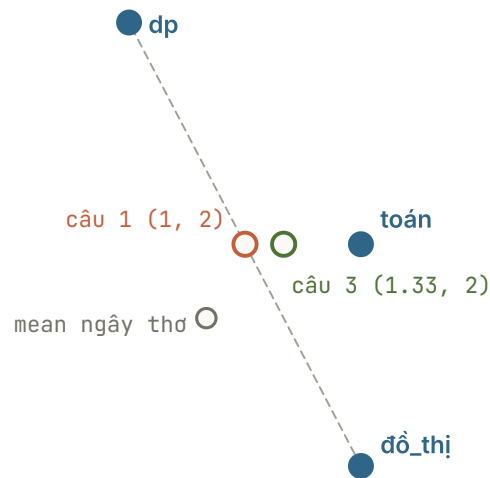
```
def masked_mean(vectors, valid_mask):
    assert vectors.shape[:2] == valid_mask.shape
    counts = valid_mask.sum(dim=1, keepdim=True)
    if torch.any(counts == 0):
        raise ValueError('Mỗi chuỗi cần ít nhất một token hợp lệ')
    weighted = vectors * valid_mask.unsqueeze(-1)
    return weighted.sum(dim=1) / counts

pooled = masked_mean(vectors, valid_mask)
print('masked:', [[round(v, 4) for v in row] for row in pooled.tolist()])
print('naive first:', [round(v, 4) for v in vectors.mean(dim=1)[0].tolist()])
```

KẾT QUẢ

```
masked: [[1.0, 2.0], [0.0, 4.0], [1.3333, 2.0]]
naive first: [0.6667, 1.3333]
```

Câu đầu đúng là $([2, 0] + [0, 4])/2 = [1, 2]$, còn mean ngây thơ chia 3 cho $[2/3, 4/3]$. Câu chỉ dp vẫn phải ra $[0, 4]$ bất kể nó được pad dài bao nhiêu. Câu thứ ba có $([2, 2] + [2, 0] + [0, 4])/3 = [4/3, 2]$. Các số ấy giúp kiểm độc lập đoạn pooling.

Tính cả PAD vào trung bình kéo điểm về phía gốc.

HỎI NHANH

Vector của PAD bằng 0. Hai token thật có tổng vector là (4, 6). Câu được pad thêm hai PAD, và code lấy mean trên cả bốn vị trí, ra (1, 1.5). Sai ở đâu?

- A Ở tử số, vì hai PAD đã cộng thêm vào tổng
- B Ở mẫu số, vì chia cho 4 vị trí thay vì 2 token thật
- C Ở mask, vì mask chỉ cần khi PAD mang ID âm
- D Không sai, vì PAD bằng 0 nên mean nào cũng như nhau

HỎI NHANH

Trong `masked_mean`, một bạn bỏ `keepdim=True`, nên `counts` có shape $(B,)$. Chạy với hai câu đầu của bài, $[2, 3]$ và $[3]$, tức $B = d = 2$, code không báo lỗi. Kết quả là gì?

```
counts = valid_mask.sum(dim=1)      # shape (2,)
return weighted.sum(dim=1) / counts  # (2,2) / (2,)
```

- A `[[1, 2], [0, 4]]`, như bản đúng
- B `[[1, 2], [0, 2]]`
- C Báo lỗi broadcast, vì hai tensor khác số chiều
- D `[[1, 4], [0, 4]]`

Kiểm bất biến khi thêm PAD

Một phép kiểm có ý nghĩa là thêm hai cột PAD và yêu cầu vector pooling không đổi. Đây giống kiểm tính bất biến của thuật toán khi thêm phần tử ngoài miền truy vấn. Ta còn kiểm đầu vào rỗng: không muốn chia 0, cũng không muốn âm thầm trả vector 0 rồi nhầm thành một câu hợp lệ.

Python

```
extra_ids = torch.cat([ids, torch.zeros(len(ids), 2, dtype=torch.long)], dim=1)
extra_pooled = masked_mean(embedding(extra_ids), extra_ids.ne(PAD))
print('adding PAD changes nothing:', torch.allclose(pooled, extra_pooled))
try:
    empty_ids = torch.zeros(1, 3, dtype=torch.long)
    masked_mean(embedding(empty_ids), empty_ids.ne(PAD))
except ValueError:
    print('empty sequence rejected:', True)
```

KẾT QUẢ

adding PAD changes nothing: True

empty sequence rejected: True

Hai dòng True kiểm hai điều khác nhau: padding không làm đổi kết quả; chuỗi rỗng được xử lý rõ ràng. Bài thật có thể quy định câu rỗng thành một token đặc biệt EMPTY hoặc UNK, nhưng quy tắc phải nằm trong dataset và áp dụng giống train/test. `clamp_min(1)` có thể tránh chia 0 nhưng không tự giải thích ý nghĩa câu rỗng.

HỎI NHANH

Thay `raise ValueError` bằng `counts.clamp_min(1)`, rồi chạy trên một câu toàn PAD. Chuyện gì xảy ra?

- A Lỗi chia cho 0, chương trình dừng ngay ở câu ấy
- B Trả về nan, loss thành nan nên lỗi lộ ra ngay
- C Trả về vector 0, rồi trôi vào classifier như một câu thật
- D Trả về embedding của UNK, vì câu rỗng là token lạ

Embedding cũng học bằng backprop

Để đọc gradient bằng mắt, đặt loss là tổng mọi thành phần của các vector lookup. Mỗi lần token xuất hiện, hàng embedding của nó nhận gradient `[1, 1]`; cộng qua các vị trí ra đúng số lần dùng. Hàng PAD nhận 0 vì `padding_idx`.

Python

```
embedding.zero_grad(set_to_none=True)
embedding(ids).sum().backward()
print('gradient rows:', embedding.weight.grad.tolist())
print('PAD has zero gradient:', embedding.weight.grad[PAD].eq(0).all().item())
classifier = nn.Linear(2, 2)
print('classifier logits shape:', tuple(classifier(pooled.detach()).shape))
```

KẾT QUẢ

```
gradient rows: [[0.0, 0.0], [0.0, 0.0], [2.0, 2.0], [3.0, 3.0], [1.0, 1.0]]
PAD has zero gradient: True
classifier logits shape: (3, 2)
```

Token 2 xuất hiện hai lần, token 3 ba lần, token 4 một lần nên gradient các hàng tương ứng là [2, 2], [3, 3], [1, 1]. Hàng UNK không xuất hiện nên nhận 0. Trong training thật, dùng `classifier(masked_mean(embedding(ids), mask))`, loss nhân câu, backward và optimizer; **không detach** pooled nếu muốn embedding học cùng classifier. Dòng cuối ở đây detach vì chỉ kiểm shape và không tiếp tục training.

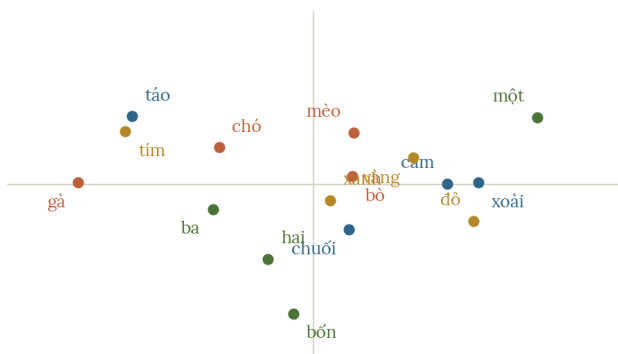
Nếu optimizer có weight decay áp trực tiếp vào toàn bảng, hàng PAD được nạp khác 0 có thể còn đổi theo decay dù lookup không tạo gradient; hãy kiểm chính sách weight và giữ PAD bằng 0 theo thiết kế. Không đánh đồng “gradient PAD bằng 0” với “mọi cơ chế đều không bao giờ thay PAD”.

Vậy ý nghĩa của vector đến từ đâu? Từ mục tiêu học. Word2vec (skip-gram) là ví dụ kinh điển: mỗi từ phải dự đoán các từ đứng quanh nó trong văn bản, không cần nhãn nào. “BFS” và “DFS” thường đứng cạnh “duyet”, “đỉnh”, “đồ_thị”, nên gradient đẩy hai hàng embedding của chúng theo những hướng giống nhau và hai vector trở nên gần nhau, dù ID không liên quan gì. Gần nhau ở đây nghĩa là được dùng trong ngữ cảnh giống nhau, chưa chắc là cùng nghĩa.

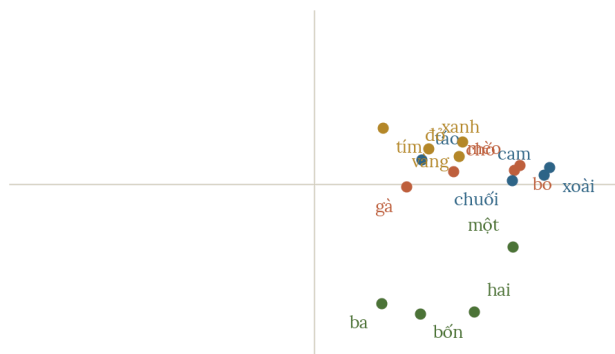
Bảng học cùng classifier chỉ mang những nét giúp phân loại; bảng pretrained mang nét chung của một kho văn bản lớn và thường là điểm khởi đầu tốt khi dữ liệu train ít.

Skip-gram với cửa sổ 2 lấy mọi cặp (từ giữa, từ cách nó không quá 2 vị trí): câu 5 từ có $2 + 3 + 4 + 3 + 2 = 14$ cặp. Mỗi từ chỉ có một vector, nên “bank” bờ sông và “bank” ngân hàng dùng chung một vector; embedding theo ngữ cảnh ở chương 6 mới tách được hai nghĩa.

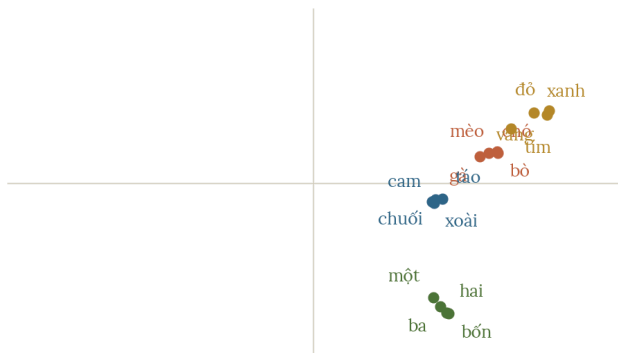
Embedding tốt có những hướng gần như cố định: “vua” – “đàn ông” + “phụ nữ” gần “nữ hoàng”; với gensim là `wv.most_similar(positive=['vua', 'phụ_nữ'], negative=['đàn_ông'])`. Nhưng gần nhau nghĩa là xuất hiện trong ngữ cảnh giống nhau, nên “nóng” và “lạnh” trái nghĩa vẫn khá gần.

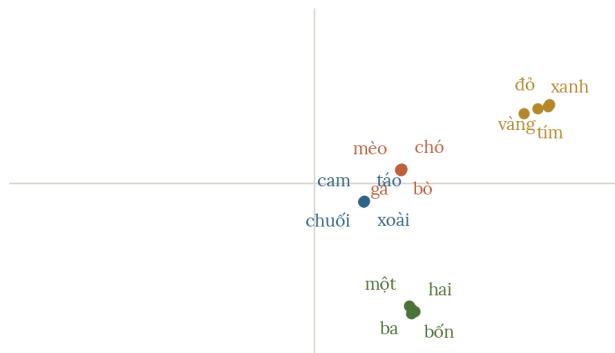
epoch 0: vector khởi tạo ngẫu nhiên

epoch 35

epoch 120

epoch 400: con vật, trái cây, con số, màu tách thành bốn nhóm

Chỉ nhờ đoán từ đứng cạnh, các từ cùng loại dần đứng gần nhau.

HỎI NHANH

Với `padding_idx=0` và `loss` là `embedding(ids).sum()`, `batch` là `ids = [[4, 4, 0], [4, 2, 0]]`. Gradient của hàng 4 và của hàng 0 là gì?

- A Hàng 4 nhận [3, 3], hàng 0 nhận [0, 0]
- B Hàng 4 nhận [1, 1], hàng 0 nhận [0, 0]
- C Hàng 4 nhận [2, 2], hàng 0 nhận [0, 0]
- D Hàng 4 nhận [3, 3], hàng 0 nhận [2, 2]

Mean pooling mất thứ tự

Mean của “đồ_thị dp” và “dp đồ_thị” bằng nhau. Ta đổi vị trí và kiểm:

Python

```
pair = torch.tensor([[2, 3], [3, 2]])
pair_vectors = masked_mean(embedding(pair), pair.ne(PAD))
print('same after swapping:', torch.allclose(pair_vectors[0], pair_vectors[1]))
```

KẾT QUẢ

same after swapping: True

Phép cộng giao hoán nên mean pooling mất thứ tự. Nó là baseline tốt khi nhãn phụ thuộc chủ yếu vào tập từ (chủ đề, từ khóa), nhưng không đủ khi “A thắng B” khác “B thắng A”.

Muốn phân biệt, token phải tương tác với vị trí **trước khi pooling**: RNN ở mục sau đọc lần lượt từng token; self-attention kèm thông tin vị trí ở bài 3.9 cho mọi token nhìn nhau. Chỉ cộng vector vị trí (positional encoding) rồi lấy mean ngay vẫn chưa đủ: tổng vector token và tổng vector vị trí đều không đổi khi hoán vị token trong cùng các slot. Self-attention không có tín hiệu vị trí rồi mean cuối cũng giữ tính bất biến hoán vị. Embedding riêng chỉ gán vector cho token, chưa cho token biết ngữ cảnh câu.

HỎI NHANH

Cộng một vector vị trí $\mathbf{p}_t$ vào embedding của token ở vị trí t , rồi lấy mean ngay. Hai câu “A thắng B” và “B thắng A” cho ra biểu diễn thế nào?

- A Khác nhau, vì giờ mỗi token mang theo vị trí của nó
- B Giống nhau, vì tổng các token và tổng các vị trí đều không đổi
- C Khác nhau, vì A và B mang hai ID khác nhau
- D Giống nhau, nhưng chỉ khi vector của A và B trùng nhau

RNN đọc theo thứ tự, nhưng phải dừng đúng chỗ

Recurrent neural network (RNN) đọc chuỗi như một vòng lặp có trạng thái, giống duyệt mảng và cập nhật một biến tích lũy trong CP. Với vector token $\mathbf{x}_t$ và trạng thái ẩn (hidden state) $\mathbf{h}_{t-1}$:

$$\mathbf{h}_t = \tanh(W_{xh}\mathbf{x}_t + W_{hh}\mathbf{h}_{t-1} + \mathbf{b}), \quad \mathbf{h}_0 = \mathbf{0}.$$

W_{xh} có shape (H, d) , W_{hh} shape (H, H) , dùng chung cho mọi bước nên một RNN nhận chuỗi dài bao nhiêu cũng được. Trạng thái sau token cuối là một bản tóm tắt có thứ tự: đổi chỗ hai token là đổi thứ tự cập nhật, kết quả khác. Vì vậy RNN và LSTM không cần mã hóa vị trí như Transformer ở bài 3.9.

`nn.RNN` của PyTorch lưu hai bias `bias_ih`, `bias_hh` (tổng của chúng đóng vai $\mathbf{b}$), nên với $d = 2$, $H = 3$ có $3 \cdot 2 + 3 \cdot 3 + 3 + 3 = 21$ tham số.

Với batch đã pad, RNN vẫn chạy qua mọi cột. Ô PAD có vector 0 nhưng bước cập nhật vẫn là $\tanh(W_{hh}\mathbf{h}_{t-1} + \mathbf{b})$, nên trạng thái tiếp tục đổi. Đọc cột cuối `outputs[:, -1]` là đọc trạng thái **sau** các PAD. Code dưới so cột cuối với trạng thái tại token thật cuối cùng (chỉ số `lengths-1`), và với `pack_padded_sequence`, cách PyTorch cho RNN bỏ hẳn các bước PAD.

Python

```
from torch.nn.utils.rnn import pack_padded_sequence

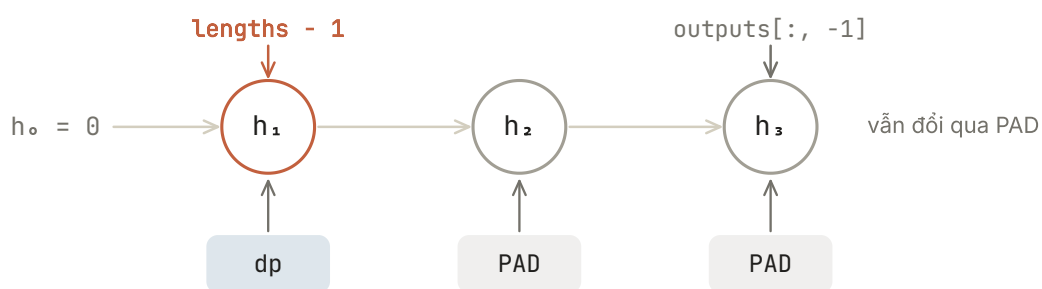
torch.manual_seed(38)
rnn = nn.RNN(input_size=2, hidden_size=3, batch_first=True)
print('RNN parameters:', sum(p.numel() for p in rnn.parameters()))
with torch.no_grad():
    outputs, _ = rnn(vectors)  # (B, L, H): trạng thái sau từng cột
    lengths = valid_mask.sum(dim=1)
    last_column = outputs[:, -1]  # cột cuối, có thể nằm sau PAD
    last_valid = outputs[torch.arange(len(ids)), lengths - 1]
    packed = pack_padded_sequence(vectors, lengths, batch_first=True, enforce_sorted=False)
    _, h_packed = rnn(packed)  # (1, B, H): dừng ở token thật cuối
    swapped = rnn(embedding(pair))[0][:, -1]
print('outputs shape:', tuple(outputs.shape))
print('last column is last token:', torch.isclose(last_column,
```

```
last_valid).all(dim=1).tolist())
print('gather matches packed:', torch.allclose(last_valid, h_packed[0]))
print('RNN same after swapping:', torch.allclose(swapped[0], swapped[1]))
```

KẾT QUẢ

```
RNN parameters: 21
outputs shape: (3, 3, 3)
last column is last token: [False, False, True]
gather matches packed: True
RNN same after swapping: False
```

Dòng [False, False, True] cho thấy chỉ câu thứ ba, câu không có PAD, có cột cuối đúng là token thật cuối. Hai câu kia nếu đọc cột cuối sẽ nhận trạng thái đã đi qua một hoặc hai PAD; model vẫn train được, nhưng biểu diễn phụ thuộc lượng PAD, đúng lỗi mà masked mean đã tránh. Lấy theo `lengths-1` khớp với bản packed. Dòng cuối xác nhận RNN phân biệt “đồ_thị dp” với “dp đồ_thị”, điều mean pooling không làm được.

Câu dài 1: cần đọc h_1 , còn h_3 đã bị hai bước PAD làm đổi.

HỎI NHANH

Phân loại câu bằng RNN với `batch_first=True`, batch được pad bên phải. Đội A lấy `outputs[:, -1]`, đội B lấy `outputs[i, lengths[i]-1]`. Validation của đội A thấp hơn, và còn đổi khi xáo lại các batch. Vì sao?

- A A đọc trạng thái đã chạy qua PAD, mà lượng PAD đổi theo batch
- B A đọc trạng thái ở đầu chuỗi, khi chưa thấy các token sau
- C B đọc nhầm PAD, vì `lengths` đếm cả token đặc biệt
- D Hai cách như nhau, vì vector PAD bằng 0 ở mọi bước

Chuỗi dài: gradient tắt dần và LSTM

RNN nhìn được cả chuỗi về lý thuyết, nhưng có học được quan hệ xa hay không là chuyện gradient. Trải theo L bước, RNN là một mạng sâu L lớp dùng chung W_{hh} , nên gặp đúng hiện tượng gradient tắt dần của bài 3.3, chỉ là theo chiều thời gian.

Đạo hàm của trạng thái cuối $\mathbf{h}_L$ theo token thứ t đi qua $L - t$ bước, mỗi bước nhân một ma trận Jacobian gồm W_{hh} và đạo hàm tanh (không quá 1). Với số vô hướng $h_t = w h_{t-1} + x_t$, ta có $\partial h_L / \partial x_t = w^{L-t}$: $|w| < 1$ thì tắt theo cấp số nhân (vanishing gradient), $|w| > 1$ thì bùng nổ (exploding gradient). Đo trên RNN của mục trước với một chuỗi ngẫu nhiên dài 40:

Python

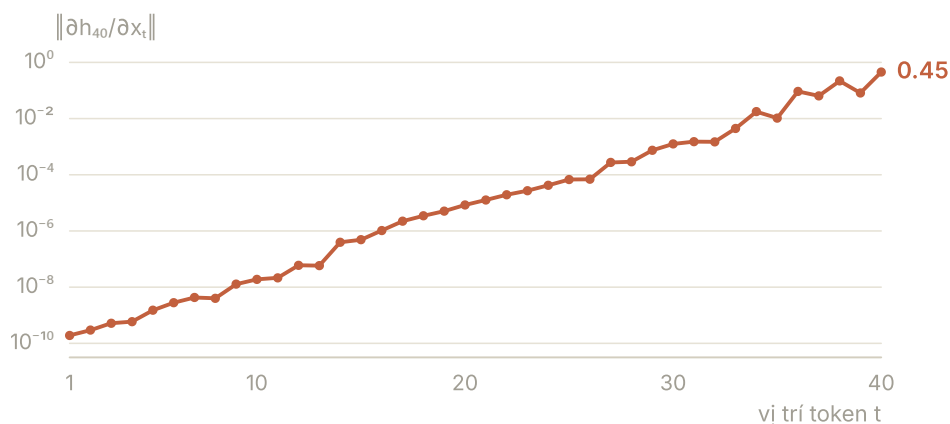
```
torch.manual_seed(0)
long_x = torch.randn(1, 40, 2, requires_grad=True)
_, h_end = rnn(long_x)
h_end.sum().backward()
grad_norm = long_x.grad[0].norm(dim=1)  # độ lớn gradient theo từng token
for t in [40, 30, 20, 10, 1]:
    print(f'token {t:2d}: {grad_norm[t - 1].item():.1e}')
```

KẾT QUẢ

token 40: 4.5e-01
token 30: 1.3e-03
token 20: 8.4e-06
token 10: 1.9e-08
token 1: 1.9e-10

Token cuối nhận gradient cỡ 0.45, token thứ 30 còn $1.3 \cdot 10^{-3}$, token đầu chỉ $1.9 \cdot 10^{-10}$: cứ mười bước, gradient giảm hai đến ba bậc. Nếu nhân phụ thuộc vài token ở đầu một chuỗi dài, tín hiệu sửa trọng số theo các token ấy gần như bằng 0. Đây là lý do chính khiến RNN “quên” đầu chuỗi: trạng thái có thể đủ chỗ chứa điều cần nhớ, nhưng gradient quá nhỏ để dạy model giữ lại nó. Tăng hidden size không bỏ được phép nhân lặp.

Chiều ngược lại, gradient bùng nổ, được chặn bằng gradient clipping (bài 3.7 dùng nó cùng GradScaler). Clip theo chuẩn giữ hướng: gradient (3, 4) có chuẩn 5, $\text{max_norm}=1$ cho (0.6, 0.8); clip theo giá trị về $[-1, 1]$ cho (1, 1), đổi cả hướng.

Gradient về các token đầu giảm hai, ba bậc mỗi mười bước.

LSTM (long short-term memory) sửa ngay trên đường đi của gradient. Ngoài $\mathbf{h}_t$, LSTM giữ một cell state cập nhật bằng phép cộng có cổng:

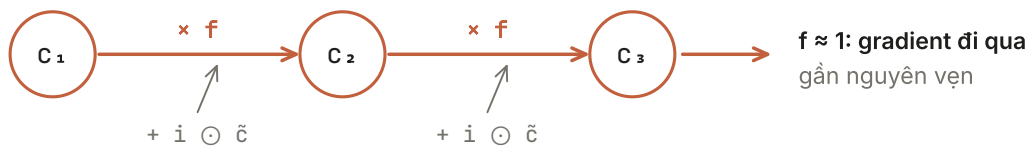
$$\mathbf{c}_t = \mathbf{f}_t \odot \mathbf{c}_{t-1} + \mathbf{i}_t \odot \tilde{\mathbf{c}}_t,$$

với forget gate $\mathbf{f}_t$ và input gate $\mathbf{i}_t$ nằm trong (0, 1), do mạng tự học từ $\mathbf{x}_t$ và $\mathbf{h}_{t-1}$; $\tilde{\mathbf{c}}_t$ là nội dung mới đề xuất. Đường trực tiếp từ $\mathbf{c}_{t-1}$ tới $\mathbf{c}_t$ chỉ nhân với $\mathbf{f}_t$: khi cổng quên gần 1,

gradient đi qua nhiều bước mà không bị nhân nhỏ dần, cùng ý với kết nối residual ở bài 3.9. GRU là biến thể gọn hơn cùng ý tưởng.

LSTM có bốn khối (ba cổng và nội dung mới), mỗi khối $H(d + H)$ trọng số và hai bias H : $\text{nn.LSTM}(64, 128)$ có $4 \cdot 128 \cdot 192 + 8 \cdot 128 = 99\,328$ tham số. Trong PyTorch, nn.LSTM gọi giống hệt nn.RNN , kể cả với `pack_padded_sequence`; chỉ khác là trạng thái cuối trả về dạng cặp (h_n, c_n) .

Cổng giúp nhớ xa hơn nhưng vẫn đi tuần tự từng bước; attention ở bài 3.9 nối thẳng mọi cặp vị trí.

đường cell state chỉ nhân với cổng quên, không nhân W_{hh} và $\tanh'$ mỗi bước

Cell state chỉ nhân với cổng quên f , nên gradient đi xa mà không tắt.

HỎI NHANH

RNN một chiều số $h_t = w h_{t-1} + x_t$, chuỗi dài 30. Đạo hàm $\partial h_{30} / \partial x_1$ bằng bao nhiêu khi $w = 0.5$, và khi $w = 1.5$?

- A $0.5 \cdot 29 = 14.5$ và $1.5 \cdot 29 = 43.5$
- B Bằng 1 với mọi w , vì x_1 cộng thẳng vào trạng thái
- C Khoảng $9.3 \cdot 10^{-10}$ và $1.9 \cdot 10^5$
- D Khoảng $1.9 \cdot 10^{-9}$ và $1.3 \cdot 10^5$

Khi đi thi

- Lưu vocabulary, PAD, UNK và độ dài tối đa cùng checkpoint; lúc suy luận phải dùng đúng các quy ước ấy.
- Chạy baseline masked mean cộng linear trước khi thử RNN hay Transformer.
- Thêm vài cột PAD vào một batch: biểu diễn phải giữ nguyên.

Tóm tắt

- Embedding tra mỗi ID ra một vector học được: (B, L) thành (B, L, d) .
- Padding tạo bảng chữ nhật; mask đánh dấu token thật để pooling và attention bỏ qua PAD.
- Masked mean chia cho số token thật; thêm PAD không được làm đổi kết quả. Chuỗi rỗng cần một quy tắc rõ.
- Mean pooling bỏ thứ tự. RNN giữ thứ tự, nhưng phải đọc trạng thái tại token thật cuối; trên chuỗi dài gradient tắt dần, LSTM giảm bớt bằng cell state có cổng.

Kiểm tra cuối bài

CÂU 1

Vocabulary có 20 000 từ. Nếu mỗi từ được biểu diễn bằng one-hot, cosine similarity giữa “giỏi” và “xuất_sắc” bằng bao nhiêu, và một embedding dense đã học thì khác ở chỗ nào?

- A Cosine bằng 0 như mọi cặp từ, còn embedding dense đã học có thể đặt hai từ gần nhau
- B Cosine bằng 1 vì hai từ cùng nghĩa, còn embedding dense chỉ giúp tiết kiệm bộ nhớ
- C Cosine bằng 0.5 vì hai vector cùng độ dài, còn embedding dense luôn cho cosine bằng 1
- D Cosine tùy ID của hai từ, còn embedding dense bỏ được nhu cầu phải có vocabulary

PHÒNG THEO [NOAI 2026 Singapore · Vòng sơ loại · Câu 217](#)

CÂU 2

Train word2vec (skip-gram) từ một bảng ngẫu nhiên, trên nhiều bài tường thuật bóng đá. Train xong, cosine giữa “thắng” và “thua” rất cao. Giải thích nào đúng?

- A Train bị lỗi, vì skip-gram phải đẩy hai từ trái nghĩa ra xa nhau
- B Hai từ có ID kế nhau, nên khởi tạo đã đặt chúng gần nhau
- C Mục tiêu là đoán các từ xung quanh, mà hai từ này có ngữ cảnh rất giống nhau
- D Skip-gram học theo nhãn chủ đề, và cả hai từ cùng nhãn thể thao

PHÒNG THEO [NOAI 2026 Singapore · Vòng sơ loại · Câu 218](#)

CÂU 3

Trong các bài toán sau, bài nào **ít** cần một mô hình chuỗi như RNN nhất?

- A Nhận dạng lời nói từ một đoạn ghi âm
- B Gợi ý sửa chính tả trong lúc đang gõ phím
- C Sáng tác tiếp một đoạn nhạc theo từng nốt
- D Nhận diện khuôn mặt từ một ảnh chụp

PHÒNG THEO CMU 10-601 · Exam 3 Practice · Q1.5

CÂU 4

UNK là token thật nhưng chưa có trong vocabulary, còn PAD chỉ để ghép batch. Khi masked mean bỏ qua PAD, thì UNK nên được xử lý thế nào?

- A Bỏ cả UNK, vì cả hai đều không mang nội dung chữ cụ thể
- B Giữ UNK như một token thật, có hàng embedding riêng
- C Đổi UNK thành PAD, nhưng vẫn lấy số token gốc làm mẫu số
- D Bỏ UNK khỏi tử số, nhưng vẫn đếm nó ở mẫu số

CÂU 5

Ba biến thể RNN, bỏ bias, với trạng thái $\mathbf{s}_t \in \mathbb{R}^m$ và đầu vào $\mathbf{x}_t \in \mathbb{R}^d$. (1) $\mathbf{s}_t = f(W_{ss}\mathbf{s}_{t-1} + W_{sx}\mathbf{x}_t)$. (2) $\mathbf{s}_t = f(W_{ssx}[\mathbf{s}_{t-1}; \mathbf{x}_t])$, với W_{ssx} có shape $m \times (m + d)$. (3) $\mathbf{s}_t = f(W_{ss}\mathbf{s}_{t-1}) + f(W_{sx}\mathbf{x}_t)$. Với $f = \tanh$, câu nào đúng?

- A Cả ba luôn tương đương, với mọi hàm f
- B (1) và (2) tương đương, với $W_{ssx} = [W_{ss} \ W_{sx}]$
- C (1) và (3) tương đương, vì $\tanh$ là hàm lẻ
- D Không cặp nào tương đương, khi f là hàm phi tuyến

PHÒNG THEO MIT 6.036 · Final, Spring 2022 · Q9(a)

CÂU 6

Một RNN thường phân loại các review dài khoảng 400 token. Nhãn thường do câu đầu quyết định, kiểu “Không nên mua: ...”, nhưng model chỉ học được tín hiệu từ vài chục token cuối. Nguyên nhân chính là gì, và sửa theo hướng nào?

- A Gradient về tới token đầu bị tắt dần qua nhiều bước, nên dùng LSTM, GRU hoặc attention
- B Trạng thái ẩn quá nhỏ để chứa 400 token, nên tăng hidden size lên gấp bốn
- C Dữ liệu lệch về các token gần cuối, nên cân bằng lại số mẫu của từng nhãn
- D Learning rate quá nhỏ cho token đầu, nên tăng riêng learning rate của embedding

PHÒNG THEO CMU 10-601 · Exam 3 Practice · Q2.3

CÂU 7

Model chỉ nhận tối đa 512 token. Bài luận trong dữ liệu dài trung bình 1000 token, và điểm phụ thuộc nhiều vào phần kết luận ở cuối. Cách cắt mặc định giữ 512 token đầu. Nên làm thế nào?

- A Giữ 512 token đầu, vì mở bài luôn chứa ý chính
- B Bỏ giới hạn, pad mọi bài lên 1000 token cho khỏi mất thông tin
- C Chia bài thành các đoạn không quá 512 token, dự đoán từng đoạn rồi gộp lại
- D Giảm max_len xuống 256 cho batch lớn hơn và train nhanh hơn

PHÒNG THEO CMU 10-601 · Exam 3 Practice · Q2.2

CÂU 8

Optimizer chứa cả embedding lẫn classifier, nhưng code gọi `classifier(pooled.detach())` trước khi tính loss. Muốn embedding học được từ loss phân loại, phải sửa gì?

- A Bỏ detach, để gradient đi qua bước gộp về tới embedding
- B Giữ detach, tăng learning rate riêng cho embedding
- C Giữ detach, gọi thêm `model.train()` trước khi tính loss
- D Chỉ zero_grad cho classifier, giữ lại gradient của embedding

CÂU 9

`nn.Embedding(10000, 64)` nối với `nn.RNN(64, 128)`, một lớp, có bias như mặc định. Tổng số tham số là bao nhiêu?

- A 24 832
- B 656 640
- C 664 704
- D 664 832

CÂU 10

Để `outputs[:, -1]` luôn rơi vào token thật, một đội đổi sang pad bên **trái**: câu “dp” thành `[0, 0, 3]`. RNN có bias khác 0, và $\mathbf{h}_0 = \mathbf{0}$. Kiểm tính không đổi khi thêm PAD thì cho kết quả gì?

- A Đạt, vì PAD có vector 0 nên các bước đầu giữ $\mathbf{h} = \mathbf{0}$
- B Không đạt, vì hai bước PAD đã làm đổi $\mathbf{h}$ trước khi gặp “dp”
- C Đạt, vì cột cuối là token thật nên mọi PAD đều bị bỏ qua
- D Không đạt, vì pad bên trái làm đảo thứ tự các token thật

Đọc thêm

- [PyTorch 2.9 — Embedding](#): tra `padding_idx`, `shape` và cách cập nhật hàng embedding.
- [PyTorch 2.9 — pad_sequence](#): đọc `batch_first` và padding để tự ghép chuỗi.
- [D2L — Word Embedding](#): xem vì sao mục tiêu học tạo quan hệ giữa các vector token.
- [PyTorch 2.9 — pack_padded_sequence](#): đọc `lengths`, `enforce_sorted` và cách RNN bỏ các bước PAD.
- [D2L — Long Short-Term Memory](#): các cổng của LSTM, viết từ đầu rồi đối chiếu với `nn.LSTM`.